

NÉHÁNY GONDOLAT

A SZERZŐDÉS FOGALMÁNAK KIALAKULÁSA

MODERN FOGALOM

kétoldalú, egybehangzó, jogi hatás előidézésére irányuló, megengedett akaratnyilvánítás.

MTJ. 949. §.

A szerződés létrejöveteléhez szükséges, hogy a felek minden pontban, amely a szerződés lényegéhez tartozik, megegyezésre jussanak.

MTJ. 950. §.

Aki másnak szerződés kötésére ajánlatot tesz, ajánlatához kötve van.

SZLADITS KÁROLY, KÖTELMELI JOG, ÁLTALÁNOS RÉSZ (1941):

„mai jogunkban minden szerződés, amelyben valaki szolgáltatásra kötelezi magát, szükségképpen maga után vonja a kötelezettséget e szolgáltatás teljesítésére.” A szerződési szabadság elve alapján „minden szerződés létrehozza a benne foglalt kötelezettségi viszonyt.”

BERNHARD WINDSCHEID:

két akaratnyilatkozat egyesítése ... szolgáltatásra kötelezett és szolgáltatásra jogosult ... Az egyik szerződő fél nyilatkozata arra irányul, hogy őt valamilyen szolgáltatás teljesítésére kötelezzék; míg a másik szerződő fél akaratnyilatkozata arra, hogy ő ezt a kötelezettségakarást megragadja, magáévá tegye ... azaz a javára keletkezzen egy követelés arra a szolgáltatásra, amelyre a másik szerződő fél magát köteleztetni nyilatkozta ...

ÓKORI ELŐKÉPEK

GÖRÖG GONDOLKODÓK

HYPEREIDÉSZ

(Kr.e. 330-324), Athenogenész ellen: rabszolga-vétel – szerződés és okirat – 40 mina vételár, 300 mina tartozás ...

Perbeszédben idézett törvények: § 14: „Az agorán senki sem hazudhat (az árujáról)”; § 15: „Ha valaki rabszolgát ad el, köteles közölni a vevővel a rejtett fizikai hibákat” – Maga a szerződés nem keletkeztet jogviszonyt, nincs diszpozitív jog.

Adásvétel: jogcím a tulajdon átszállására; okirat az áru eredetét igazolja

PLATÓN, TÖRVÉNYEK 915E:

Ha pedig vétel vagy eladás folytán két ember között javak kicserélése történik, az eladó csakis a piacon, az arra kijelölt helyen adja el áruját, és tüstént kapja meg árujának az értékét ... és haladékra (hitelre) semmiféle adásvévesi ügyletet ne kössön. Ha pedig mégis másképpen ... köt valaki valakivel csereügyletet, azt csak azon az

alapon tegye, hogy megbízik abban, akivel csereügyletet köt, minthogy a törvény értelmében peres eljárásról szó sem lehet...

Jövőbeli szolgáltatás kikényszerítésére kötelezettség alapítása - H.J. Wolff – célirányos rendelkezés; nem az akaratnyilatkozat, hanem az előteljesítés kötelez. Szerződésszegés esetén – deliktuális kereset.

ARISZTOTELÉSZ, NIKOMAKHOSZI ETIKA 1162B

szerződéses viszony – barátság, bizalom (philia, pistisz)

A jogi barátság megállapodásokon nyugszik, s vagy egészen vásári szellemű, azaz csak kézből kézbe ad és fogad el, vagy pedig szabad emberhez méltóbb módon haladékosan ad a kölcsönös kötelezettség teljesítésére ... de azért persze itt is megegyezés szabályozza azt, hogy miért mi jár ... A haladékos barátságos érzelmre vall ... ezért az ilyen megegyezések nem is tartoznak a bíróság elé, mert azt tartják, hogy akik kölcsönös bizalom alapján baráti egyezséget kötöttek, azoknak viselniük kell a következményeket.

RÓMAI GONDOLKODÓK

CICERO, A KÖTELESSÉGEKRŐL 1,7,23:

Az igazságosság alapja pedig a hűség, vagyis szavaink és megállapodásaink állandósága és valóságosága ... a hűséget azért mondják *fides*-nek, hogy *fiat*, legyen, teljesüljön, amit megígérték.

GAIUS, INSTITÚCIÓK 3,89:

a szerződéses kötelelem keletkezhet *re, verbis, litteris* vagy *consensu*. A *civilis causa* lehetett egy dologátadás, bizonyos szóbeli formula betartása, bejegyzés a pénztárcönyvbe vagy a felek egyező akarat-kijelentése. Csak ennél az utolsó csoportnál volt elegendő az egybehangzó ügyleti akarat formátlan kinyilvánítása (dologátadás vagy formális aktus nélkül) a peresíthetőséghez.

Contractus (peresíthető szerződés) és pactum (peresíthetetlen megállapodás)

D. 2,14,1 PR. ULPIANUS:

Ezen edictum alapja a természetes igazságosság (*aequitas*). Hisz mi felel meg jobban az emberi hűségnek, mint betartani azt, amiről egymással megállapodtak?

D. 2,14,1,3 ULPIANUS:

A *conventio* (megegyezés, egyezkedés) általános (jelentésű) és minden olyan esetet magába foglal, amikor azok, akik jogviszonyba lépnek, a megkötéskor vagy a teljesítéskor ... megállapodnak. A *conventio* fogalma ... annyira általános, hogy Pedius találóan mondja, hogy nincs olyan szerződés, nincs olyan kötelelem, amely nem (valamilyen) megállapodáson alapulna ... hisz a *stipulatio* is, amely szavak által jön létre, semmis, ha nem *consensus* az alapja.

GAI. 3,92:

A szóbeli kötelelem kérdésből és feleletből áll, mint például: 'Esküszöl, hogy adsz? Esküszöm!, Ígérsz? Ígérek!'

INST. 3,15,1:

Ezek az ünnepélyes szavak azonban csak régebben voltak használatban; később Leo császár kibocsátotta constitutióját, mellyel az ünnepélyes kifejezéseket megszüntetve, csupán a mindkét részről fennálló szándékot s közös megállapodást kívánta meg, bármilyen szavakkal fejezték is ezt ki.

INST. 3,13 PR.:

A kötelem olyan jogi kötelék, mely államunk törvényei szerint bennünket valaminek szolgáltatására kényszerít.

RÓMAI JOG TOVÁBBÉLÉSE

NÉHÁNY MARKÁNS NÉZET AZ EURÓPAI MAGÁNJOG KIALAKULÁSA SORÁN

ACCURSIUS GLOSSA INST. 3,13 PR.:

...egy jogi kötelék, azaz olyan jog, amely köt, de [a kötelezettség] testetlen dolog is, ahogy fent [Inst. 2,2 végén]. Ahogyan az ökröket szíjjakkal láthatóan megkötözik (befogják), úgy köttetnek [köteleztetnek] az emberek *intellectualitor* [szellemileg] a szavakkal.

ANTOINE LOISEL (1536-1617):

Az ökröket a szarvukon át kötik meg és az embereket a szavaikon át, és egy egyszerű ígéret vagy egyezés ugyanolyan értékű mint a római stipulatiók.

KÖZÉPKORI IRODALOM:

legisták (római jogi alapon: konszenzus + vestimentum) – kanonisták (egyházjog, egységes szerződési felfogás – *pacta sunt servanda* elve)

DECRETUM GRATIANI (1140) X, 1,35,1:

Antigonus-püspök beszélt...: „A megkötött megállapodásokat (vagy) kötő erejűnek (kötelem-keletkeztetőnek) kell tekinteni, vagy a megidézett, ha nem tartja magát hozzá, érezze az egyházi *discipliná*-t (fegyelmet). Mind egyöntetűen azt mondták, a béke megőriztessék, a megállapodások megőriztessenek (a megállapodásokban foglaltakat meg kell tartani). (eredetileg egy 348-ból származó afrikai *consilium*-ból)

AQUINÓI SZENT TAMÁS (1225-1274):

Arisztotelészre hivatkozik, aki szerint minden természeti eseménynek van valamilyen kiváltó oka – ebből következik, hogy minden kikényszeríthető (peresíthető) kötelmi jogviszonynak is rendelkeznie kell valamilyen kiváltó okkal, *causa*-val: ez a *causa efficiens* avagy a szerződés jogalapja. A *pactum nudum* ezért „komoly kiváltó ok” nélküli megállapodásnak számít.

HUGO GROTIUS (1583-1645), A HÁBORÚ ÉS BÉKE JOGÁRÓL, PROLEGOMENA 8,15:

az ember természetes cselekvési szabadságának része az a hatalom is, hogy egy másik embertől valamilyen szolgáltatás teljesítését követelhesse. A természet joga értelmében a megállapodásokat be kell tartani. Ugyanis az embernek szüksége van arra, hogy valamilyen módon kötelezhesse magát, és erre nem található a szerződésnél jobb eszköz. Hisz ebből a forrásból keletkezett az egész jogrendszer is. Azok, akik valamilyen közösséghez csatlakoznak és egy vagy több személynek alávetik magukat, kifejezetten vagy hallgatólagosan megígérik, hogy (önkéntesen) követni fogják (azokat a szabályokat), amelyeket a polgártársak többsége vagy azok a személyek, akikre a hatalmat átruházták, előírnak

JELLEN TANYAG A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT AZ EURÓPAI UNIÓ
TÁMOGATÁSÁVAL. PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

